

Bulletin Slovenskej zoolologickej spoločnosti pri SAV 3/2020

Obsah

<i>algd</i> : Udalosti a výročia, ktoré si pripomínáme: rok 2020	1
M. Ambros: Trochu oneskorený rozhovor s jubilantom.....	2
A. Stollmann: Vojen Ložek v Karpatoch	5
<i>algd</i> : Reminiscencie Vojena Ložeka na Slovensko (a Slovákov).....	7
A. Stollmann: Centenárium doc. RNDr. Pavla Koniara, CSc. (1920–1957).....	11
M. Hrivňák & Z. Lehká: Slovenské vážkarske stretnutie 2020	12
D. Šácha: SVS 2020 a iné pohromy.....	13
M. Fulín: Kam to spejeme? (alebo Honba za kariérou).....	14
Nová zoológická literatúra.....	16
Prihláška do SZS.....	17
PF 2021.....	18

* * *

Udalosti a výročia, ktoré si pripomínáme: rok 2020

Odišli (aktuálne úmrtia)

Jaroslav **Svatoň**, prom. ped. (* 10. 5. 1933 Třešť, okr. Jihlava † 31. 12. 2019 (funus 4. 1. 2020 Vrútky). Učiteľ, muzeológ, popredný odborník na pavúky (Araneae) druhej polovice 20. storočia v Karpatskej kotline (cf. ŠTOLLMANN, A. 1998: Mgr. Jaroslav Svatoň osemdesiat päťročný. Chránené územia Slovenska, 36: 47. GAJDOŠ, P., KRUMPÁLOVÁ, Z. & ASTALOŠ, B. 2020: Jaroslav Svatoň – arachnológ, múzejník a priateľ. Bull. SZS 1/2020: 1-6. www.szs.sav.sk).

Imrich **Točka**, prof. Ing. CSc. (* 23. 6. 1941 Tormoš, Nitra † 9. 5. 2020 Nitra) bol univerzitný pedagóg drobného poľovníctva na VŠP (dnes SPU) v Nitre, spisovateľ, regionálny historik, numizmatik, kampanológ a záchranca kultúrnych pamiatok (cf. Poľnohospodár 2/54 2009).

Ján **Mituch**, Ing. CSc. (* 25. 9. 1925 Dolný Ohaj † 12. 6. 2020 Košice). Helmintológ a autor cca 70 publikácií o parazitických červoch (s. l.) DZC a lovej zveri a z poľovníckej problematiky. Dlhoročný pracovník Hovorkovho tímu HÚ v Košiciach (cf. DUDIŇÁK, V. & ŠPAKULOVÁ, M. 2005: A survey of helminth species originally described from the territory of Slovakia supplemented by a list of the type material deposited in the East-Slovakian Museum (Východoslovenské múzeum) in Košice. Helminthologia, 42 (4): 33-245).

Konštantín **Holobradý**, prof. Ing. CSc. (* 15. 1. 1926 Červeník, okr. Trnava † 29. 6. 2020 Nitra). Vyštudoval VŠPL v Košiciach r. 1950. V rokoch 1952–1970 vyučoval na VŠP v Nitre. V období normalizácie (1970 až 1990) sa uchýlil na VÚPaVR. Od 1990–1993 profesor pedológie na SPU Nitra. Profesionálne aktivity: anorganická chémia, pedochémia, agrochémia a ekochémia minerálnych látok vrátane ekologizácie poľnohospodárskej výroby a ochrana pôdy.

Vojen **Ložek**, RNDr. DrSc. (* 26. 7. 1925 Praha † 15. 8. 2020 Praha–Motol). Významný československý malakológ, kvartérny paleoekológ, stratigraf a pedagóg (cf. ŠTOLLMANN, A. 2020: Vojen Ložek v Karpatoch. Bulletin SZS 3/2020: v tomto čísle).

S hlbokým zármutkom vám oznamujeme, že
dňa 23. septembra 2020 vo veku 80 rokov
nás navždy opustil

prof. RNDr. **KAROL HENSEL**, CSc.

Posledná rozlúčka bude
v stredu 30. septembra 2020 o 14:00
v bratislavskom krematóriu.

Smútiaca rodina

Karol **Hensel**, prof. emer. RNDr. DrSc., (* 28. 12. 1939 † 23. 9. 2020 Bratislava). Vyštudoval zoológiu na Prír F UK v Bratislave a na Karlovej Univerzite v Prahe. Od roku 1963 vyučoval na Katedre zoológie Prír F UK v Bratislave porovnávaciu morfológiu a ichtyológiu. Absolvoval študijné a pracovné pobyty v Poľsku, Francúzsku, Indii, Kanade a inde. Autor viacerých knižných publikácií a prekladov, významne prispel k poznaniu anatómie coelacanthov – latimérie.

Miroslav **Manica**, Ing. CSc. (* 16. 9. 1922 Rimavská Sobota † 12. 10. 2020 Zvolen). Učiteľ botaniky, či lesníckej fytoológie na VŠLD vo Zvolene (cf. HRIVNÁK, R. 2012: Ing. Miroslav Manica, CSc. – deväťdesiatročný optimista. Bull. Slov. Bot. Spoločn. 34 (2): 246-247. JANČOVÁ, M. 2002: Ing. Miroslav Manica, CSc. Chránené územia Slovenska 53: 36. KRIŽO, M. 1982: Ing. Miroslav Manica – šesťdesiatnik. Biológia (Bratislava) 37 (9): 940.

Milan **Trpiš**, prof. RNDr. CSc. (* 20. 12. 1930 Mojšova Lúčka † 07. 12. 2020 Baltimore, USA). Entomológ (Diptera), vector ecology, emer. prof. John Hopkins Blomberg School of Public, Baltimore, Maryland, USA.

Blahoželáme

100 Magistrátu mesta Prahy a nie bolševické móresy vyzývajúcim Pražanom (aj Pražákovi), že obnovili monument Immaculaty na Staromestskom námestí storočie po demolácii pražskou lúžou po vyhlásení Československej republiky. Žiaľ pri tejto príležitosti nemáme prečo blahoželať bratislavskému magistrátu a Prešporákovi, lebo dosiaľ nebol obnovený monument kráľovnej Márie Terézie na korunovačnom vršku dunajského nábřežia, ktorý čosi neskoršie strhla a rozmlátila legionárska lúza.

90 Zora **Feriancová-Masárová**, prof. RNDr. DrSc. (* 1. 3. 1930 Pliešovce) ornitológ, emer. učiteľ Prír F UK Bratislava (cf. Bull. SZS 2/2015).

90 Ján **Salaj**, prof. RNDr. CSc. (* 10. 3. 1930 Tomášovce), ornitológ, emer. učiteľ Pedag. Inštitútu Banská Bystrica.

90 Věra **Holišová**, RNDr. CSc. (* 11. 8. 1930 Brtnice, Jihlavsko, ČR) teriológ, emer. pracovník ÚVO ČSAV.

80 Ivan **Országh**, prof. RNDr. CSc. (* 5. 2. 1940 Prievoz, Bratislava) entomológ (Diptera, Chilopoda) emer. učiteľ Prír F UK Bratislava.

80 Karol **Pachinger**, RNDr. CSc. (* 19. 8. 1940 Bratislava) teriológ (Rodentia) emer. učiteľ Prír F UK Bratislava.

70 Ján **Bencúr**, RNDr. (* 2. 4. 1950 Dolný Kubín) muzeológ, dlhoročný správca Oravského zámku.

70 Ilja **Krno**, prof. RNDr. CSc. (* 27. 5. 1950 Moskva) limnológ (Plecoptera), učiteľ Prír F UK Bratislava.

70 Ján **Krištofik**, RNDr. CSc. (* 4. 7. 1950 Moravské Lieskové) entomológ a parazitológ Ústavu zoológie SAV.

70 Marta **Špakulová**, RNDr. CSc. (* 11. 7. 1950 Počátky, ČR) parazitológ, taxonómia a cytogenetika helmintov na HÚ (PÚ) SAV v Košiciach.

70 Oto **Majzlan**, prof. RNDr. CSc. (* 5. 8. 1950 Martin) entomológ (Coleoptera) učiteľ Prír F UK Bratislava (cf. AMBROS, M. 2020: Trochu oneskorený rozhovor s jubilantom. Bulletin SZS 3/2020: v tomto čísle).

70 Ladislav **Spalek**, RNDr. (* 13. 10. 1950 Kežmarok) ornitológ, dlhoročný pracovník Spišského múzea v Iglave.

algd

Trochu oneskorený rozhovor s jubilantom

Oto MAJZLAN, profesor ekológie, zoológ, entomológ – oslávil v auguste tohto roku sedemdesiatku. Ako je už pri takýchto príležitostiach dobrým zvykom sú tieto životné medzníky dôvodom na zhodnotenie života a práce jubilantov a enumerácie napáchaných dobrých skutkov (aj keď si to sami oslávenci niekedy neprajú). Ja mám to šťastie, že poznám Ota už asi tridsať rokov. Za ten čas sme spolu strávili, nebojím sa povedať, stovky hodín v „teréne“, čo v preklade znamená: pri výbere vhodných lokalít, príprave a inštalácii pascí a lapákov na hmyz, odbere hrabanky a trusu rôznych živočíchov, smýkaní, okleпоч a samozrejme pri debatách o závažných problémoch Zeme a priľahlého vesmíru, teda o živote. Ja mám pána profesora evidovaného vo svojej privátnej kartotéke ľudí, ktorých si vážim, pod heslom „poslední feldzoológovia“. Tu mám uložených zoológov, ktorí informácie z prírody pre svoje odborné články získali prácou v teréne a nie hodinou googlovania, ako je to v toto štáte zvykom a čo sa už stáva tradíciou.

Aj dnes (13. 10. 2020) sme prešli niekoľko zaujímavých lokalít v južnej časti Ipeľskej pahorkatiny a mierne unavení sedíme v staničnej reštaurácii v Štúrove. Máme za sebou segedínsky guláš

a v príjemnej atmosfére pri kávičke nadišiel čas pokecať si s profesorom (pýta sa Michal Ambros, MA).

MA: Zistil som, že keby sa ma história opýtala čo viem o súkromí Ota Majzla, nemám jej toho veľa čo povedať. Aj keď sa poznáme už niekoľko desaťročí, veľa o твоjich začiatkoch neviem. Mohol by si prosím pre dejiny a čitateľov Bulletinu SZS povedať niečo o svojej rannej mladosti, kde si žil, študoval a ako si sa vlastne dostal k zoológii? Poprípade prezradiť najveselšiu príhodu z detstva.

OM: Všetko to začalo počas gymnaziálnych rokov v Nitre. Blízky Zobor lákal na výlety a neskôr aj na pozorovanie hmyzu. V rokoch 1967-68 začala výstavba lanovky na Zobor. Po vyrúbaní lesa som videl po prvýkrát *Anthaxia hungarica*. Krása pre oči entomológa! Miesto pobytu v Nitre som využil na návštevy doc. Čepeláka na katedre zoológie vtedajšej Vysoké školy poľnohospodárskej a jeho mladých asistentov napr. Šaňa Dudicha. Tu som nasával to, čomu sa odborne hovorí entomológia. Neskôr som často chodil na Kalváriu (jeden z pahorkov nad Nitrou) zbierať chrobáky, kde som mal často konflikt s miestnymi Rómami, ktorí tu zimovali s kolotočmi.

Pohľad na profesora v štádiu radosti.

MA: A čo tvoji kariérny let? Začínal si ako odborný asistent na Katedre všeobecnej a živočíšnej fyziológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského (Prír F UK) v Bratislave v roku 1975, v súčasnosti (od roku 2012) pôsobíš ako profesor na Katedre krajinej ekológie Prír F UK v Bratislave a na čiastočný úväzok pracuješ na Ústave zoológie SAV. Čo bolo medzi tým?

OM: po ukončení SVŠ (stredná všeobecnovzdelávacia škola) v Nitre (1968) som unikol do hlbšej Panónie, do Bratislavy. Tu začalo hlbšie štúdium koleopterológie a to

najmä pod vedením prof. L. Korbela. Na Prír F UK som bol do roku 1991 ako docent entomológie. Od roku 1992 som bol na Pedagogickej fakulte UK až do roku 2012. Tu som si skúsil aj funkciu dekana (2003-2011), čo zanechalo aj na mojom duševnom stave stopy psychického zmätku. Od roku 2012 až dodnes pôsobím ako profesor ekológie na Prír F UK, ale v súčasnosti (2020) už na nižšom pracovnom úväzku.

MA: Vráťim sa ešte k časom štúdií. Ja som ako študent zažil viacero legiend Slovenskej biológie ako Valšík, Mrciak, Ferianc, Gulička, Dudich a ďalší. Mňa osudovo ovplyvnil doc. Gulička a neskôr prof. Dudich, ktorých som videl pracovať priamo v teréne. Ty si mal to šťastie, že školiteľom pri tvojej diplomovke aj dizertačke bol prof. Korbel. Mohol by si v krátkosti zaspomínať?

OM: Áno, prof. Korbel bol mojim tútorom dlhé roky a nakoniec aj osobným priateľom. Bol to úprimný a srdečný človek. Mal som možnosť poznať jeho štýl práce, dával mi literatúru a chodili sme pravidelne do terénu. Terén bola tá pravá škola výučby a poznávania. Začal som s ním chodiť do Bábu, na Rozsutec, do Gaderskej doliny, potom Malých Karpát. Mám s ním viacero pekných a úsmevných chvíľ. Bol askétom a často sa ho pýtali aké má neresti. Vždy tvrdil že žiadne. Až raz sa priznal: „mám jednu nerest, dávam si cukor do vína!“

Profesor v zamyslení.

MA: Študenti. Oto, ja mám niekedy pocit, že tie decká prileteli z inej planéty. Obávam sa však, že podobný názor mali naši pedagógovia aj na nás. Ty si aj pedagóg, poznáš študentov vychoval si ich desiatky. Badáš nejaké rozdiely medzi dnešnými študentmi a študentmi pred štyridsiatich rokov v ich vzťahu k vzdelaniu, škole, autoritám, štúdiu?

OM: Vychoval som hodne študentov, ak sa to dá nazvať výchova. Písal som učebnice, diplomantov som mal viac ako 70. Iní študenti boli na prírodovedeckej a iní na pedagogickej fakulte. Nerád to priznávam, na pedagogickej boli zodpovednejší, mali viac záujmu o biológiu, zoológiu. Prečo je to tak, asi sa nedozviem, nakoniec aj ja som absolvent školy na tzv. Olympe v Mlynskej doline.

MA: Ešte k tým študentom. Myslím, že v mnohých prípadoch ich kritizujeme jednak preto, lebo si to ako starší môžeme dovoliť (a následne vychutnať) a tiež je pravda, že niekedy sú v tom nevinne. Stará múdrosť hovorí, že študenti sú obrazom svojich učiteľov, takže ak dnešní študenti nespĺňajú naše predstavy nie je to trochu aj naša vina?

OM: Študent by mal byť obrazom učiteľa. Niekedy je tento obraz ako v zrkadle, teda obrátený! V priebehu doby rokov sa menia oba subjekty. Kedysi sme dychtivo zháňali v predajni „Ruská kniha“ odbornú literatúru (iná nebola k dispozícii). Žiadanka na separát išla svetom viac ako mesiac. Dnes je doba rýchla, preto je aj dnešný študent rýchly. Pri rýchlosti, ako vieme z genetiky, sa robia chyby v kopírovaní génov. Preto niekedy už ani ja nestačím v tej rýchlosti znalostiam študentov. A navyše niekedy si myslím, že ich nemám čím osloviť, teda naučiť. Všetko je posvätný Google. Konkurencia je silná a ja už mám svoje roky.

MA: Dostali sme sa k školstvu, si kompetentný o tejto téme hovoriť, nakoľko pracuješ v tej firme celý život. Ja som nadobudol taký matný dojem, že tu ničie nie je v poriadku. Je 30 rokov po prevrate a v školstve prebieha permanentná reforma. Každý minister školstva zruší reformu predchádzajúceho ministra a vytasí sa s vlastnou a to sa opakuje už 30 rokov. Nie sú knihy, nie sú ľudia, prednášajú sa staré veci – napr. na ekologických katedrách sa stále prednáša Odumovská ekológia, tak ako pred štyridsiatimi rokmi – univerzity sú financované podľa počtu študentov a nie podľa kvality a pod. Ako to vidíš ty? Zmenil by si niečo? A ako?

OM: Meniť by sa malo vždy, keď sa trápime so svojim svedomím. Problém vidím v prepojení praxe a teórie. Odumovská ekológia bola teória, platná do určitého času. Potom sme revidovali aj premisy, že stabilita ekosystému je daná vysokou diverzitou. Už je to preč a aj zmeny klímy nie sú všemocné. Ja ako pedagóg som verný Ámosovi, svet v obrazoch *Orbis pictus* a *Schola ludus* je to, že prax je viac ako teória. Vždy som kládol viac didaktickej snahy na terénne práce, semináre,

praktiká, poznávanie. Toto všetko odpadáva. Chudák Ámos by znova emigroval.

Dvaja profesori pri bádání. Ten druhý je prof. Ivan Baláž.

MA: Od roku 1971 si členom Slovenskej entomologickej spoločnosti pri SAV a od roku 2010 dodnes si jej predsedom. Priznám sa, ja som trochu zmätený z toho nášho slovenského systému učných spoločností. Existuje tu viacero spoločností zameraných na jednotlivé systematické skupiny fauny – tieto riešia problémy v rámci svojej skupiny – a potom Slovenská zoologická spoločnosť, ktorá by mala zastrešovať všetky. Ale nie je to tak. Tvoj názor?

OM: Entomo-spol mierne zkorodoval. Členovia si vytvorili vlastné spolky, chcú byť nezávislí. Nechcú a vraj aj nepotrebujú dirigizmus a predpísané podmienky. Tými podmienkami myslím na zber hmyzu, ktorý je typický len pre entomo-spol. Žiadna iná spoločnosť nemá túto ambíciu vyraziť do terénu so sieťkou. Preto tu nastal konflikt záujmu ochrany prírody a chytačov motýľov, chrobákov a iných hexapodov. Tento konflikt diskredituje entomológov v očiach verejnosti a hlavne chráničov prírody.

MA: Apropos, ešte nakoniec: ochrana prírody. Nakoľko ťa sledujem už viacero desaťročí, viem, že výsledky tvojej odborno-vedeckej práce poskytuješ aj organizáciám zaoberajúcimi sa touto bohumilou činnosťou, teda ochranou prírody. Bol si účastníkom viacerých ochranných projektov. Zdá sa ti, že výsledky, ktoré si dal k dispozícii subjektom riešiacim záchranu našej a svetovej prírody boli náležito využité? A vôbec, ako vidíš využívanie výsledkov vedy v ochranných praxi? Myslíš, že ochrana prírody – teda jej časť riadená štátnou

administratívou – na Slovensku ide tým správnym smerom?

OM: Už som naznačil čo je problémom. Ochrana prírody je na hranici svojej legislatívy. Nemá mechanizmus tolerancie a pochopenia na výskumné projekty profesionálov. Účasť viacerých nevládných organizácií vetuje a blokuje snahu o poznávanie a tvorbu možností úpravy prírodných celkov. Dnes tomu kraluje management a ekosystémové služby, ktoré diktujú prírode kade má tiecť rieka, kde sa majú pásť ovce. Príroda ako celok nie je statická, ale mení sa aj v priebehu dňa. Vždy som hovoril: len príroda poznaná môže byť aj chránená. Ochrana je tak slúžkou developerov, je hanbou ak má zákon o posudzovaní vplyvov paragraf o kompenzáciách, náhradách biotopov, výsadbe umelých lesov a pod. Ale s tým je boj ako o celosvetový mier.

V lese, kdesi pod Temešom...

MA: Hm... máš úplnú pravdu. Tvoje heslo „len príroda poznaná môže byť aj chránená“ je derivátom hesla, ktoré bolo v kurze u ochranárov koncom minulého storočia – „Poznaj a chráň!“. Len potom sa na to akosi zabudlo a niektorí ochranári, v dobrom úmysle, vstúpili do nového tisícročia pod heslom: „teraz vypukne taký boj za ochranu prírody, že nezostane kameň na kameni!“. Ale nechajme to tak, na túto tému pokecáme inokedy. Takže na záver ti srdečne ďakujem za rozhovor a dovoľ vysloviť želanie, aby si bol ešte ďalšie dlhé roky mojim spoločníkom pri potulkách slovenskou prírodou.

Michal Ambros
ŠOP SR, Správa CHKO Ponitrie, Nitra
e-mail: michal.ambros@sopsr.sk

* * *

Vojen Ložek v Karpatoch

Vojen už v chlapčenských rokoch mal možnosť zoznámiť sa so Slovenskom. Ako sám píše vo svojom liste v roku 1985: „má teta Marie Kozáková byla po celou dobu 1. Československé republiky profesorkou na gymnáziách, zprvu v Košicích, později v Bratislavě a velmi se věnovala turistice. Dovedla krásně vypravovat třeba o Slovenskom Raji, Pieninách ap., což na mně dělalo hluboký dojem, protože už od obecné školy jsem se velice zajímal o přírodu...“. Ďalej spomína, že „V letech 1936 a 37 jsem prožil dlouhé prázdniny v Brusne nad Hronom, odkud jsem poznal oblast mezi Banskou Bystricou a Švermovom, včetně Ďumbiera...“. Príroda Slovenska teda zapôsobila na Vojena nezabudnuteľným dojmom.

Počas druhej svetovej vojny v období nemeckého protektorátu „Böhmen und Mähren“ v Čechách dochádzal mladý gymnazista Vojen do Národného múzea v Prahe, kde sa ho ujal Dr. Jaroslav Petrbock¹, od ktorého získal potrebné zoologické usmernenia, impulzy či opinie najmä čo sa týkalo malakológie. Študoval na Prírodovedeckej fakulte Karlovej univerzity, ktorú ukončil v r. 1948. Jeho dizertácia sa týkala paleontológie mäkkýšov a ktorú po roku uverejnil v Rozpravách čs. akademie vied. Hneď po skončení svetovej vojny Vojen so svojimi kolegami študentmi vyrazili stanovať do Iľanovskej doliny na liptovskej strane Nízkych Tatier. Spolu s Otakarom Leiským² hneď potom napísali prvú výskumnú správu, ktorú uverejnili v matičnom časopise Príroda³. Po ukončení štúdia sa na krátku dobu stal pracovníkom Národného múzea, poťažne Ústavu geológie a geotechniky Československej akadémie vied (ČSAV) v Prahe.

¹ Jaroslav Petrbock (* 1881 – † 1960 Praha) bol český paleontológ, speleológ, archeológ, botanik, spisovateľ, autodidakta a mentor mladého študenta Ložeka. Bol akoby jedným z archetypov pre fiktívnu karikatúrnu postavu Šebánka-Svěráka-Smoljaka – univerzálneho vedca, umelca, cestovateľa, vynálezcu, mysliteľa Járu Cimrmana.

² Otakar Leiský, RNDr. (*1925 – † 2020 Praha) bol český prírodovedec–zoológ, nestor ochrany prírody a spoluzakladateľ najstaršej dobrovoľnej ochrannárskej organizácie v Československu – Sboru ochrany prírody Společnosti NM v Praze (predchodcu SZOPK na Slovensku).

³ Ložek, V. & Leiský, O. 1947: Zoologické obrázky z Nízkych Tatier. Príroda 2: 87-88,100-101. (Pro domo: Český rukopis redakcia ešte prekladala do slovenčiny, najskôr kvôli rigidnosti vydavateľa a resentimentu na predvojnový štát). Príroda bolo prvé populárno-náučné periodikum Prírodovedného odboru Matice Slovenskej v Martine. Vychádzalo v rokoch 1946 až 1950 mesačne okrem prázdnin. Vyšlo 5 ročníkov, keď režim zarazil ďalšie vydávanie pravdepodobne z ideologických dôvodov. Posledný príspevok bola recenzia F. J. Turčeka knihy A. N. Promptova: Pticy v prírode.

Karpaty boli neustále stredobodom rýdzo profesionálneho záujmu Ložeka ale aj jeho citových väzieb. Kontaktoval slovenských profesionálnych zoológov-rovesníkov Jána Brteka, Jána Guličku a Jána Darolu, čerstvých absolventov univerzitného profesora Oskara Ferianca. Zoznámil sa aj s Júliusom Matisom, generálnym konzervátorom štátnej ochrany prírody na Slovensku, ktorý ho poveril konkrétnymi úlohami výskumu fauny chránených území. Naviazal spoluprácu aj s Dr. Antonom Točíkom, riaditeľom Archeologického ústavu SAV v Nitre a vedno s prednostom Oddelenia ochrany lesov ŠVUL⁴ v Banskej Štiavnici F. J. Turčekom sa zúčastnil komplexného výskumu fauny horských biocenóz na Poľane a nížinných na Žitnom ostrove. Ložekovu vedecko-výskumnú činnosť na Slovensku najlepšie možno obsiahnuť pomocou bibliografie jeho prác. Jeho dobrým zvykom bolo hneď, alebo čo najskôr získané poznatky zo skúmaných lokalít a území vyhodnotiť a publikovať. Už v r. 1948 uverejnil štúdiu o mäkkýšoch Juhoslovenského krasu⁵ a správu o výskume južnej časti Považského Inovca⁶. Už v roku 1950 na vyzvu konzervátora Juliusa Matisa pracoval v okolí Štúrova na Čenkovskej lesostepi, Belianskych kopcoch (Hegyfaroku), Kováčovských kopcoch (Burdé), ktoré boli aj jeho pričinením vyhlásené za chránené územia. Spolu s Dr. Jánom Guličkom skúmali slimač⁷, edafón a epigeión Východných Karpát v oblasti Stuzice. Sled nespočetných skúmaných lokalít v Ložekovej bibliografii pokrýva prakticky celé Slovensko. Vojen

⁴ ŠVUL – Štátne výskumné ústavy lesnícke. Jedna z mnohých rapsodicky reorganizovaných štruktúr slovenského lesníckeho výskumu v Banskej Štiavnici.

⁵ Ložek, V. 1948: Mäkkýše Juhoslovenského krasu. Prírodovedný zborník SAV 3 (2-3): 87-116. Turč. Sv. Martin.

⁶ Ložek, V. 1949: Nové výzkumy v jižní části Považského Inovce. Ochrana přírody 4: 130-144.

⁷ Ložek si všimol nielen prírodu ale aj duchovnú a hmotnú kultúru na Slovensku, používal a vychutnával špecifika lexiky Slovenčiny, čo zrovna nebývalo príznačné pre kolegov z tzv. „historických zemí“. Vojen rozhodne nevnímal ako dehonestujúce výlučne slovenský skupinový singulár substantív vitalis generis masculinum ako slovač, bodľač, chrobač, žobrač atp. ako trebárs daktori maloduchí súčasní blogeri. Invenciou jemu vlastnou vytvoril a v rozhovoroch konzekventne používal ložekovský termín **slimač** na gastropódne Mollusca (cf. <http://konkol.blog.sme.sk/c/217172/Cyril-a-Metod-III.html>).

Prodomo: (cf. Blog jedného frustrovaného slováčika „Bedač, bodľač, chrobač, žobrač – toto všetko sú slová negatívne a pokiaľ sa vzťahujú na skupiny ľudí, tak sú dehonestujúce a urážlivé. Je preto zaujímavé, že termín „Slovač“, ktorý do tejto skupiny slov plne zapadá, používajú tí, čo sa považujú za dobrých Slovákov. Toto slovo má v sebe konotácie menejcennosti, ktorá je „nám“ zrejme a ktorú treba tajiť pred svetom, permanentnej ukrivdenosti a biedy, zníženej inteligencie, toleranciu určitej zhovädilosti atď“. Samozrejme druhou stranou mince je tu presvedčenie, že „všetci“ nás okrádajú, utláčajú nás, podvádzajú nás, nectia si nás“.

Ložek, RNDr. DrSc. sa za krátku dobu vypracoval na *jedného z najlepších znalcov–špecialistov prírodných pomerov slovenských Karpát*.

Julius Matis a Vojen Ložek (vpravo), Vrátna 1973 (foto Zvonimír Dragoun).

S Vojenom som mal česť pracovať v teréne nielen na komplexnom výskume NPR Súľovských skál (1970–1971)⁸ a Rozsutca (1972–1973)⁹. Svojou nenáročnou povahou oddaného vedca fascinovaného prírodou vždy vedel vytvoriť fenomenálnu atmosféru v kolektíve kolegov na spoločných výskumných akciách. V teréne sa pohyboval suverénne. O svoje poznatky sa vždy podelil aj s kolegami z iných vedných odborov. Ako popredný odborník v malakológii a kvartérnej stratigrafii vychoval a odborne usmerňoval troch slovenských špecialistov, Dr. Vieru Kroupovú-Leskovjanskú (1947-1993), Dr. Mikuláša Lisického (1946-2008) a prof. Jozefa Šteffeka (1952-2013), ktorí žiaľ už nie sú medzi nami. Vojen bol aj človek romantickej povahy. Veľmi rád a pravidelne sa zúčastňoval Táborov ochrancov prírody (TOP), kde v skutočne nomádskych podmienkach pod stanmi vo voľnej prírode na kilometre od civilizácie sa robil základný prieskum fauny danej oblasti. Pracoval na táboroch vo Veľkej Lučivnej v Malej Fatre (1972), pod Veľkou Stožkou na Muránskej planine (1974), vo Vychylovke na Kysuciach (1977), na Kyslinkách (Poľana, 1979), na ostrove Veľký Lél na Dunaji (1980), v Kokave-Hámri v údolí Rimavice (1981), v Blatnici vo

⁸ Ložek, V. 1974: Vývoj prírody Súľovských skál v najmladší geologické minulosti. p. 55-761. Mäkkýši Súľovských skál. pp. 223-241. In: Štollmann, A. (Ed.): Súľovské skaly ŠPR. Monografia Vlastivedného zborníka Považia. Osveta, Martin, 436 pp.

⁹ Ložek, V. 1981: Příroda ŠPR Rozsutec v nejmladší geologické minulosti. p. 31-52. Mäkkýši ŠPR Rozsutec. pp. 676-706. In: Janík, M. & Štollmann, A. (Eds.): Rozsutec ŠPR. Osveta, Martin, 1046 pp.

Veľkej Fatre (1982), v Manínskej tiesňave (1983), v Kunerade v Lúčanskej Fatre (1984), na Počúvadle v Štiavnických vrchoch (1985). Z výsledkov prieskumu uvedených lokalít či regiónov napísal 9 pôvodných prác publikovaných v zborníkoch odborných výsledkov TOP-ov. Vojen sa cítil v spoločnosti dobrovoľných ochrancov prírody–laikov mimoriadne uvoľnene a ako sa sám vyjadril „všetchno bylo pěkné, nejen z hlediska vědy ale aj ve společnosti dobrých přátel uprostřed krásné karpatské přírody.“

Vojen Ložek prednáša, Vrátna 1973 (foto Zvonimír Dragoun).

Z posledného listu čo mi Vojen napísal (14. 08. 2010) odcitujem niekoľko riadkov: „Vzpomínám hodně na Slovensko, protože zpracovávám materiály z různých lokalit, kterých je asi 150 (fosilní slimače) a každá položka je spjata s různými vzpomínkami na slovenské přátele a společnou práci v terénu.“ Pokračuje: „Jinak také stále přednáším na univerzitě, kde mám i slušný pracovní kolektiv – letos jsem skončil 43. ročník přednášky Vývoj přírody v nejmladší geologické minulosti, takže jsem se stal nejděle souvisle přednášejícím z celé fakulty“. Končí rozlúčkovým textom: „Jsem rád za každou zprávu ze Slovenska

a prosím Tě, abys ode mne pozdravoval naše společné přátele a kolegy!“.

Vojen Ložek na TOP 1981, Kokava-Hámor, vľavo Mikuláš Huba, vpravo Ján Darola (foto Zvonimír Dragoun).

RNDr. Vojen Ložek, DrSc. sa narodil v Prahe 26. 7. 1925 a zomrel tiež v Prahe 15. 8. 2020 vo veku požehnaných 95 rokov. Svoj život prežil zmysluplne. Stal sa doslova inštitúciou v jednej osobe. Hlboko sa zapísal do dejín českej a slovenskej zoológie a preto mu prívom patrí ozdobný epiteton *Magnus decus Bohemoslovaciae*.

Andrej Stollmann
Hurbanovo december 2020

Reminiscencie Vojena Ložeka na Slovensko (a Slovákov)

Už ani neviem na ktorom TOP-e som si nechal Vojenom Ložekom signovať jeho vtedy v európskom písomníctve ojedinelé dielo – Ložek, V. 1973: Příroda ve čtvrtohorách. Academia, Praha 372 pp. Od čias edícií diel Pencka & Brücknera (1909) a trebárs Frenzela (1959) o zmenách geobioty Álp a severnej Eurázie od pleistocénu takmer po súčasnosť väčšina recenzií hodnotila vydanie Ložekovho komprehenzívneho diela

za najvýznačnejší počin Academie. K patáliám s publikovaním za bolševika pripomeniem, že predslov ku knihe Ložek datoval k 9. lednu 1967 a z tlače bola vyskladnená k vianociam 1973. „No viš, po dubčekovském socializmu s lidskou tváří přišla husákovská normalizace, měnili se šéfové a komise, pak nebyl tiskárenský papír a vůbec. Tohle a pak tamhle už není pravda.“ A poznačil isté pasáže, lebo medzičasom s dr. Horáčkom spracovali profily z jaskyne Peskö. Ložek bol chodiacou encyklopédiou recentnej a fosilnej flóry, fauny, stratigrafie, paleoklimatológie a archeológie stredoeurópskeho kvartéru. Málokto slovenský bádateľ mal tak premapované Karpaty ako on, vďaka jeho neskutočnému pracovnému vyťaženiu v teréne ako aj jeho srdečným kolegiálnym vzťahom s domácimi špecialistami (cf. STOLLMANN, A.: Vojen Ložek v Karpatoch. Bulletin SZS 3/2020: v tomto čísle). Ako evidenciu Ložekových konexií s kolegami zo Slovenska pripájam jeho vyznanie v pôvodnom znení, ktoré ako 70 ročný písal priateľovi Andrejovi Stollmannovi 10. januára 1995.

Vojen Ložek a Jozef Šteffek na TOP 1985, Počúvadlo (foto Zvonimír Dragoun).

„Milý Bandi, díky za dopis – zprávy od Tebe mně vždy udělají radost, ale já Ti musím sdělit jen další smutnou novinu z oboru naší vertebratologie – před několika dny umřel Ota Oliva¹, známý ichthyolog. Takže ta naše parta už nějak rychle odchází. Ale k Petrbokevi² a celé té atmosféře v prvních poválečných letech. Možná, že jsem

¹ prof. RNDr. Ota Oliva, CSc. (* 8. 12. 1926 Hamburg † 29. 12. 1994 Praha) významný český ichthyolog, učitel Katedry systematické zoologie Pvf KU v Prahe (cf. Hrbáček & Lellák 1977: Doc. RNDr. Ota Oliva padesátníkem Živa 2/1977: 61.).

² Jaroslav Petrbock (* 25. 10. 1881 † 14. 12. 1960 Praha) bol český paleontológ a mentor mladého študenta Ložeka. (cf. Stollmann, A. 2020: Vojen Ložek v Karpatoch. Bull. SZS 2020: v tomto čísle).

Ti někdy říkal, že jsem jako volontér začal v Národním Muzeu ještě před válkou, přesněji v r.1938. Po dobu války se v muzeu nacházeli téměř všichni pražští zoologové, takže už jako chlapec jsem se seznámil s řadou lidí. Od r. 1945 do 1949 jsem pak už působil jako zaměstnanec Zoologického oddělení Nár. Muzea a spolu se mnou tam nastoupili Ludvík Hoberlandt³, Jiří Dlabola⁴ a Jan Bechyně⁵, všichni entomologové a o několik měsíců později Jan Hanzák⁶, už tehdy dost známý ptákař, myslím, že o rok starší než já.

I po válce bylo Muzeum centrem, kde se scházeli různí odborníci, mimo jiné i prof. Oskár Ferianc⁷, který dosti často navštěvoval dr. Otakara Štěpánka⁸ a byl také dobře známý s mým profesorem na fakultě prof. Juliem Komárkem⁹. Tak jsem se hned po válce seznámil s Feriancem, který velmi podpořil mé tehdejší výzkumy na Slovensku: 1946 – Nízke Tatry (oblast medzi Demänovskou a Svätôjanskou dolinou), 1947 Slovenský Kras, 1948 Muránska planina a s nímž jsem počátkem 50ých rokov pôsobil i na Žitném ostrově na Výskumnej stanici VÚLH B. Štiavnica v Gabčíkove. Tím se dostávám do blízkosti pana Turčeka¹⁰ – pána přednostu, k němuž přišel patrně na přímlyvu prof. Julia Komárka Jan Patočka¹¹, dodnes působící ve Zvoleně. Přibližně ve stejné době se rozvinuly akce na Polaně, které Turček vedl. V téže době začal Hanzák (snad již před r. 1950)

³ RNDr. Ludvík Hoberlandt, entomológ NM Praha (Heteroptera) (Nezamieňať s Ludwigom Haberlandtom, ocom Baby-pills v USA).

⁴ RNDr. Jiří Dlabola, CSc. (17.4.1922 Peřimov u Jilemnice † 28. 2. 1989 Praha), entomológ NM Praha (Homoptera).

⁵ prof. RNDr. Jan Bechyně (* 19. 09. 1920 Příbyslav † 9. 3. 1973 Maracay, Ecuador) entomológ (Coleoptera, Chrysomelidae). V r. 1948 zo stáže v Mníchove pred komunistickým prevratom emigroval a nikdy sa už nevrátil.

⁶ RNDr. Jan Hanzák, CSc. (* 1. 9. 1923 Praha † 20. 9. 1994 Praha) od r. 1946 pracoval v Zoologickom oddelení Národního muzea. Významný český ornitológ a zoológ, dlhoročný jednatel České ornitologické společnosti, autor rady vedeckých a popularizujúcich publikácií (cf. Hudec 1994: RNDr Jan Hanzák, CSc. (1923-1994) Sylvia 30: 164-165.).

⁷ prof. RNDr. Oskár Ferianc, DrSc. (* 8. 7. 1905 Cerovo † 16. 8. 1987 Bratislava) ornitológ, učitel Katedry zoológie PrFUK Bratislava a riaditeľ Zoologického ústavu UK. (cf. Feriancová-Masárová 2005: Spomienky na môjho otca, Prof. Ferianca, pri stom výročí jeho narodenia. Tichodroma 17/2005: 124-129).

⁸ doc. RNDr. Otakar Štěpánek (*24. 08. 1903 Praha † 30. 03. 1995 Praha) dlhoročný vedúci Zoologického oddělení Národního muzea v Prahe. Zaoberal sa vertebratológiou.

⁹ prof. RNDr. Julius Miloš Komárek (*15.09. 1892 Železná Ruda † 7. 02. 1955 Praha) od 1921 do1945 bol riaditeľom Výskumného ústavu lesníckeho v Prahe, riadny profesor Katedry zoologie Pvf KU.

¹⁰ Dr. František J. Turček, CSc. (* 3. 12. 1915 Badice † 4. 03. 1977 Banská Štiavnica) zoológ, ekológ (cf. Štollmann, A. 1997: František J. Turček (1915-1977) – rodák Ponitria. Rosalia, 12:3).

¹¹ doc. RNDr. Jan Patočka, DrSc. (* 25. 09. 1925 České Budějovice † 13. 03. 2009 Zvolen) entomológ (Lepidoptera). (cf. Kulfan, J. 2009: Doc. RNDr. Jan Patočka has died. Folia oecologica 134-136.).

studovat vedle ptáků i drobné savce, především ve spolupráci s Rosickým¹², který se ovšem zabýval jejich parazity. Víím, že byli spolu například v Nízkých Tatrách. Byli to pionýrské doby – když jsem v muzeu začal, byl třeba *Microtus agrestis* znám z Čech z jediného vývržku a kdyby někdo řekl, že *Sicista* žije v českých horách, byl by asi pokládán za blázn. Všechno tehdy bylo nové. O slimači Slovenska s výjimkou výborných prací Brančíkových nebylo krom údajů ve Fauna Regni Hungariae známo téměř nic, ovšem Brančík¹³ se omezil hlavně jen na vrchy podél středního Váhu. To se to objevovalo – ale nejen na Slovensku, nýbrž třeba i přímo v prostoru Prahy! Podobně se vedlo i mým kolegům. Těsně po válce nebylo možné ještě dost dlouho jezdit do ciziny, ne že by to někdo zakazoval, ale prostě na to nebyli poměry – tak padalo v úvahu především české a moravské pohraničí a ovšem Slovensko, kde ovšem také poměry nebyli jednoduché – těžce se sháněl chléb, působili Banderovci¹⁴ (mne samotného sebral policajt v Košicích jako Banderovce!), na Dunaji cizí lodníci kradli husy, slepice a někdy i něco většího. A tím se dostávám zpět k prof. Feriancovi – jednou v muzeu mne požádal, zda bych nepomohl jednomu jeho doktorandovi s faunou na Dunaji – že nemůže stačit na všechny skupiny. Asi uhádneš kdo to byl – Ján Brtek¹⁵, s kterým jsem se velmi rychle zkamarádil a úspěšně proplaval celý slovenský úsek Dunaje. Ještě jako dnes si pamatuji na ostrov při ústí Hronu do Dunaje u Kamenice, kde na vrbových kořenech visely Fagotie jako vinné hrozny! Bože, kde je jim dnes konec! A Brtek byl jeden z troch Janíkov, jak říkal Ferianc a já jsem postupně vystrídal všechny 3! Jednou jsem Brtekovi říkal, že bychom se měli podívat do Východních Karpat (Stužica, Riaba skala) ale on nějak nemohl a spojil mne s dalším Janíkem – Guličkom¹⁶, s kterým jsme tam pak jeli a zažili

mnohá pozoruhodná dobrodružství, zejména s policajty, kteří nás považovali za tajnou kontrolu. Chtěl s námi tehdy jet i profesor Komárek, ale jeho paní mu to rozmluvila, protože už tehdy ho ohrožovala angina pectoris. Hanzák paralelně jezdil na různá místa, především do Vysokých Tater, mě ale spíše lákaly teplé vrchy jihu.

Immediately po válce jsem navázal styky s tehdejší nepatrným pracovištěm ochrany přírody (jak lze sledovat z článků v tehdejší Ochráně přírody). Duší tohoto orgánu byl Jaroslav Veselý¹⁷, „ku“ kterému chodil (a také u něj v rodině „bydlil“) velice hodný a milý pán Július Matis¹⁸ (přítel moravského botanika a ochránáře Vojtěcha Vlacha). A pán Matis když slyšel, že jsem bádám na Slovensku mne přímo požádal, abych podával ochránářské návrhy – dokonce jsem na jeho popud vypracoval jakýsi celkový elaborát, kde jsem navrhl všechno co jsem znal. Dnes mohu říct, že všechny tyto návrhy se postupně realizovali. Jeden z nich je například ŠPR Tlstá ve Skalnej Fatre, Bystričanská dolina ve Vláčniku atd.

V r. 1949 jsem definitivně zapadl mezi **balvanáře** (jak říkal prof. Komárek) a stal jsem se pracovníkem Ústředního ústavu geologického a spolupracovníkem Archeologických ústavů v Praze, Brně i Nitře. S tím souvisí od r. 1949 prováděné výzkumy v Gánovcích, v Moravanech u Piešťan, na Nitr. Hrádku u Šuran, v jeskyni Dzeravá a Tmavá skala v Malých Karpatech. Tehdy F. Proška¹⁹ a mne vyzval Anton Točík²⁰, direktor AÚ v Nitře, abychom se na Slovensko odstěhovali, což bychom **asi docela rádi udělali**²¹, kdybychom už nebyli ženatí a zakotvení v Praze. Takže jak vidíš, má činnost se

entomológaspeleobiológ. (cf. Janiga, 2010: In memoriam to Associate Professor Ján Gulička. Oecologia Montana, 19: 50).

¹⁷ Dr Jaroslav Veselý (* 5. 04. 1906 Rosovice, okr. Příbram † 28. 08. 1985 Praha) bol prvý dlhoročný riaditeľ SÚPPOP (Státní ústavu památkové péče a ochrany přírody). Založil a redigoval celoštátné (dosnes vychádzajúce) periodikum Ochrana přírody, v ktorom svoje prvotiny publikoval celý rad mladých prírodovedcov (cf. Stollmann, A. 2007: CHUS 72/2007: 49).

¹⁸ Július Matis (* 25. 04. 1894 Tajná † 25.11. 1973 Bratislava), školský inšpektor, prvý **generálny konzervátor** ochrany prírody po 2. svetovej vojne, jeden z autorov zákona SNR o TANAP-e (cf. Bull. SZS 1/2017: 14).

¹⁹ František Prošek (* 20. 9. 1922 Střezimír † 26. 7. 1958 Praha). Archeológ autodidakt, s Petrboikom, Kuklom a Ložekom preskúmali kvartér Českého krasu.

²⁰ Dr. Anton Točík (* 28. 1. 1918 Krásno n/Kysoucou † 5. 6. 1994 Nitra) význačný slovenský archeológ, dlhoročný riaditeľ Archeologického ústavu SAV v Nitre.

²¹ Ložek bol jednak demokrat, veľmi slušný a zdvorilý diskutér. Nepamätáme, že by bol vo voľných debatách pri táborákoch (TOP) dakedy spomenul tónisté stránky česko-slovenských vzťahov z minulosti, čo naopak daktorí naši národnári zavše aj bornírovane pripomínali kolegom z Čiech a Moravy.

¹² prof. RNDr. Bohumír Rosický, akademik ČSAV (*18.4.1922 Brno † 2. 04. 2002 Praha) entomológ, parazitológ dlhoročný riaditeľ PÚ ČSAV a univ.prof. PrFUK v Bratislave (cf. Hubálek 2002: Odešel BohumírRosický. Klin.mikrobiol. inf. lékařství 8(3):138-139).

¹³ Dr. Karol Brančík (aj Brancsik) (* 13. 03. 1842 Stará Bystrica † 18. 11. 1915 Trenčín) slovenský entomológ a malakológ, lekár, zberateľ a botanik. (cf. Ďurná & Halušková 1997: MUDr.Karol Brančík – prírodovedec,lekár 1842-1915. Kysucká knižnica 32 pp.).

¹⁴ Paramilitárne skupiny Ukrajinskej povstaleckej armády (UPA), známou tiež pod názvom **Banderovci**, resp. Benderovci podľa vodcu Stepana Andrijovycia Banderu. Po 2. Svetovej vojne prechali na západ cez Slovensko pred Sovietskou armádou.

¹⁵ RNDr. Ján Brtek, CSc. (*18. 09. 1926 Trnava † 23. 10. 2005 Bojnice) starší bratov Brtekových, význačný slovenský krustaceológ (Branchiopoda). Dlhoročný pracovník Múzea v Bojniciachk (cf. Naganawa & al. 2007: Dr. Ján Brtek and those who cherish his memory. Aquabiology, 29: 98–99. (In Japanese).

¹⁶ doc. RNDr Ján Gulička, CSc. (* 8.4.1925 Lisková † 11. 12. 2009 Bratislava). Dlhoročný učiteľ na Katedre zoológie PrFUK Bratislava,

rozvíjela po třech liniích: Ferienc a jeho škola, Turček a jeho skupina, Matis a ochrana přírody a nakonec i archeologie jako čtvrtá linie. U Hanzáka to bylo podobné, ale na poli ornithologie a prvotně i theriologie. Ty činnosti byli všelijak složitě propojené a pozoruhodně se proplétaly.

Vojen Ložek botanizuje na TOP 1985, Počúvadlo (foto Zvonimír Dragoun).

Roku 1956 jsem byl pověřen sestavit přehlednou mapu půdního substrátu a minerální síly hornin od Aše až po Čop. Tak jsem poznal v letech 1956 až 1963 celou republiku. Byli to krásné časy – Janko Brtek mne tehdy pozval do Bojnic na hrad, kde jsem byl každé léto a kde také býval prof. Lukniš²² z geografie v Bratislavě. Měl jsem tehdy k dispozici auto s neomezeným počtem kilometrů²³ a tak jsme všichni tři spolu projedli více než polovici Slovenska. Roku 1963 jsem odešel do

²² prof. RNDr. Michal Lukniš, DrSc. (* 26. 2. 1916 Zlatno † 20. 9. 1986 Malacky). Význačný slovenský geograf-geomorfolog, zakladatel a první vedoucí Katedry fyzické geografie (1952–1960) na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského.

²³ Za komunistické nedostatkové ekonomiky pre inštitúcie boli PHM (pohonné hmoty a mazadlá) na limitované prídely. Kto si prejazdil benzín či naftu už v auguste, zavše do marca sedel v úrade, kým na prvý kvartál nevyfasoval benzínové poukázky.

Akademie a koncem 60tých roků ses objevil Ty a pak už to znáš: Súľov, Rozsutec, Gader a zároveň TOPy²⁴.

Hanzákovi v té době bohužel už nějak přestávalo sloužit srdce – a tak pokud vím dost jezdil na jihočeské rybníky a vydával svoje obrázkové publikace, které dodnes představují především v obratlovcích, nejúplnější publikaci v tomto oboru psanou naší řečí a vzdor tomu, že jde o publikaci populární, úspěšně slouží všem adeptům zoologie.

Vojen Ložek v Skalnom meste pod Rozsutcom, vedľa vpravo Ilja Okáli a za stromom Jiří Čepelák (foto Ján Darola).

V letech 1956-1963 jsem se pohyboval převážně v geologických a archeologických kruzích, takže mé styky se zoology byli chvílemi jen příležitostné, po nástupu do ČSAV se však dále rozvinuly a v těžké době jsem se už naplno zapojil do ochrany přírody. Ale to už je doba, kterou v hrubých rysech znáš. Dnes spolu s Ivanem Horáčkem²⁵ dáváme do kopy vývoj slimače a vertebrát v nejmladší geologické minulosti a zároveň se věnujeme i recentní fauně a její aplikaci v problematice životního prostředí.

Ještě jednou zdar a sílu do r. 1995 Tvůj Vojen Ložek“.

algd

²⁴ TOPy vtedy začala spolupráca Ložeka s Andrejom Stollmannom na projektoch komplexných výskumov NPR a pravidelnej účasti Vojena regionálnych výskumov na Táboroch OP.

²⁵ prof. RNDr. Ivan Horáček, CSc. (* 10. 4. 1952 Havlíčkův Brod). Vystudoval zoológiu na Přírodovědecké fakultě KU v Praze, kde od r. 1990 působí na Katedře zoológie tejto fakulty. Zaoberá sa systematikou, evolúciou, ekológiou cicavcov a paleoekológiou kvartéru.

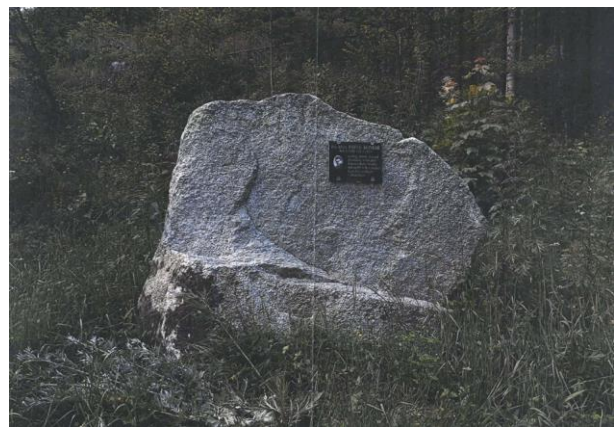

Centenárrium doc. RNDr. Pavla Koniara, CSc. (1920–1957)

Na osobnosti sa nezabúda. Ak si ich pripomíname, tak nejde iba o akt povinnej úcty, ale v ich prípade o stále živú prítomnosť. Platí to aj pri spomienke na vysokoškolského pedagóga Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Pavel Koniar sa narodil pred sto rokmi v Klenovci 18. Marca 1920. Sudičky mu priadli zlatú niť života, až sa ocitol v málopočetnej povojnovej generácii slovenských zoológov. Upísal sa vysokoškolskej pedagogii a vedeckému výskumu vírnikov (Rotatoria). Skúmal mikrofaunu rašelinísk Oravy, minerálnych a termálnych prameňov Trenčianskych Teplíc a Piešťan, faunu Žitného ostrova i Vysokých Tatier. Pavol Koniar v rokoch 1933–1938 študoval vedno s Vladimírom Mináčom na Gymnázium v Rimavskej Sobote, kde ho na slovenskom oddelení Maďarského gymnázia učil v príme aj začínajúci gymnaziálny profesor Oskár Ferianc. Gymnázium dokončil v Tisovci a pedagogiu vyštudoval ešte pred 2. Svetovou vojnou na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Uvádza sa, že skoro všetci Klenovčania, tak aj mladý Koniar bol účastníkom Slovenského národného povstania, čo predurčilo rýchle napredovanie jeho vedecko-pedagogickej kariéry. Po krátkej praxi učiteľovania na gymnázium v Tisovci v roku 1947 nastúpil ako asistent profesora Ferianca na Katedru zoológie Prír F UK do Bratislavy. Podľa spomienok pamätníkov to bol prívetivý, priateľský, atraktívny mladý pedagóg, obľúbený v spoločnosti mladých kolegýň a študentiek. Krátko po komunistickom prevrate vo februári 1948 ako ľudový káder a funkcionár fakultných orgánov mal otvorené pole pre pedagogickú kariéru po tom, čo v roku

1950 sa na vysokých školách začalo s politickými previerkami a kádrovými čistkami. V roku 1954 bol menovaný docentom. Zomrel 37 ročný v plnom rozlete života 24. júla 1957 po nevydarenej operácii v istej bratislavskej nemocnici. Zo slovenských vôd a machov Koniar opísal niekoľko nových taxónov vírnikov (Rotatoria): *Wierzejskiella vagneri*, *Otostephanos annulatus*, *Macrotrachela libera alveolata* a *Habrotrocha bartosi* Koniar, 1955 a, b, *Encentrum mariae* a *Lecane bryophila* Koniar, 1957. Je pozoruhodné, že pri veľmi krátkom „polčase zániku“ dávnejšie opísaných morfotaxónov niektoré Koniarove druhy sú považované za validné aj dnes. Personálnu bibliografiu doc. Koniara zostavili MATOUŠEK & al. (2017). Pamätná tabuľa inštalovaná v rodnom Klenovci na obrovskom monolite v chotári na Skorušine pripomína zoológa, ktorého nezaslúžene krátka púť životom začala práve tam. Pamätník odhalili v r. 1995 z príležitosti nedožitého 75. výročia narodenia doc. Koniara.

Literatúra

KONIAR, P. 1955a: Mikrofauna termálnych prameňov Trenčianskych Teplíc na Slovensku Práce II. Sekcie Slovenskej akadémie vied (Bratislava) Séria B (1): 5-60.
KONIAR, P. 1955b: Príspevok k poznaniu vírnikov (Rotatoria) machov Vysokých Tatier. Biológia (Bratislava) 10 (4): 449-463.
KONIAR, P. 1957: Zoocenóza machov vo vodopádoch a potokoch Vysokých Tatier. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae (Bratislava) 2 (4): 87-109.
MATOUŠEK, B., MOLNÁR, J. & SCHMIDT, W. 2017: Pavel Koniar. p. 202-203. In: Kompendium prírodovedných osobností so vzťahom k Slovensku, Zv. 1, 740 pp.

Andrej Stollmann
Hurbanovo december 2020

Slovenské vážkarske stretnutie 2020

Po úspešnom nultom ročníku vážkarskeho stretnutia sme pokračovali v tradícii a 1. ročník Slovenského vážkarskeho stretnutia sme otvorili v piatok 10. júla 2020. Základný tábor sme mali v rázovitej obci Hrušov, v rozprávkovom domčeku Ekocentra Bylinka pod Lipkou. Po príchode účastníkov a výbornej farmárskej večeri nás krásne letné počasie inšpirovalo k prieskumu okolia obce. Vybrali sme sa smýkať bzdochy (Heteroptera) do xerothermného biotopu blízkyh kopcov. Po návrate do ekocentra nasledoval prvý blok prezentácií pod holým nebom. Najprv sme si zaspomínali na minulý ročník prezentáciou o vážkach Senianskych rybníkov-Zuzana Lehká nám priblížila prehľad druhov z tohto na mokrade bohatého územia. Kochali sme sa vážkami v umení, ktoré nám ukázala Dagmar Sedliaková a blok sme ukončili vážkami Becherovského jazierka, Milan Hrivňak porozprával o suchom poldri, ktorý bol vybudovaný v rámci protipovodňových opatrení a osídlila ho vzácna *Leucorrhinia pectoralis*. Po prezentáciách sa rozprúdila diskusia a pokračovala voľná zábava.

Calopteryx splendens (f) (foto Zuzana Šíblová).

V sobotu sme sa skoro ráno vybrali na CHA Levické rybníky. Terézia Jauschová, ktorá pravidelne monitoruje túto lokalitu, nám sprostredkovala ako to na Levických rybníkoch vyzerá po iné roky a my sme mali možnosť vidieť aké to bolo tento rok. Zaznamenali sme sedemnášť druhov vážok, potešili nás najmä druhy *Crocothemis erythraea*, *Anax parthenope*, *Onychogomphus forcipatus*, *Orthetrum caerulescens*, *Sympetrum fonscolombii* a vzácné *Sympetrum flaveolum*. Viacerí z nás sme si splnili sen a videli druhy, ktoré sme nikdy predtým nemali možnosť vidieť. Veľmi

nás potešilo krásne počasie a na vážky bohatá lokalita splnila naše očakávania. Jedno imágo vážky nás navštívilo dokonca aj počas obeda v levickej reštaurácii. Po prestávke sme sa presunuli na štrkoviská v Kalnej nad Hronom, kde sme kvôli silnému vetru zaznamenali len dva druhy. Pokračovali sme na nádrž v Mýtnych Ludanoch, kde sme odchytili druhy *Lestes sponsa*, *Coenagrion pulchellum*, *Calopteryx splendens*, *Platycnemis pennipes* a *Ischnura elegans*.

Orthetrum albistylum (m) (foto Zuzana Šíblová).

Onychogomphus forcipatus (m) (foto Zuzana Šíblová).

Druhý blok prezentácií otvoril Milan Hrivňak rozprávaním o vážkach Lehotských rybníkov v blízkosti NP Muránska planina. Veľmi hodnotná bola prednáška Zuzany Šíblovej o vážkach Záhoria, keďže pre ostatných účastníkov bolo Záhorie Terra Incognita. Na záver nám Zuzana Lehká predstavila rozšírenie *Cordulegaster heros* Theischniger 1979 v širšej oblasti Revúckej vrchoviny. Po prezentáciách sa rozprúdila živá diskusia. Plánovanú opekačku sme kvôli dažďu presunuli do

vnútra, kde sme sa rozprávali a zabávali do neskorých večerných hodín.

Tab. 1: Prehľad zaznamenaných druhov vážok na navštívených lokalitách počas Slovenského vážkarskeho stretnutia 2020.

Druh	CHA Levické rybníky	Kalná nad Hronom	Mýtno Ludany	NPR Ryžovisko	Tešmácka mokrad'
<i>Anax imperator</i>	+				
<i>Anax parthenope</i>	+				
<i>Calopteryx splendens</i>	+		+	+	
<i>Crocothemis erythraea</i>	+				
<i>Calopteryx splendens</i>	+				
<i>Coenagrion puella</i>	+			+	+
<i>Coenagrion pulchellum</i>	+		+		
<i>Chalcolestes viridis</i>					+
<i>Enallagma cyathigerum</i>	+				
<i>Ischnura elegans</i>	+	+	+	+	
<i>Lestes sponsa</i>			+		+
<i>Lestes virens</i>					+
<i>Onychogomphus forcipatus</i>	+				
<i>Orthetrum albistylum</i>	+				
<i>Orthetrum cancellatum</i>	+				
<i>Orthetrum coerulescens</i>	+				
<i>Platycnemis pennipes</i>	+	+	+	+	+
<i>Sympetrum flaveolum</i>	+				
<i>Sympetrum fonscolombii</i>	+				
<i>Sympetrum sanguineum</i>	+				+
<i>Sympecma fusca</i>	+				

V nedeľu sme zamierili na Ramsarské lokality Poiplia, prvou bolo NPR Ryžovisko v Ipeľskom predmostí. Kvôli zatiahnutej oblohe sme tu nenašli očakávané druhy ako *Sympetrum depressiusculum* a *Sympetrum meridionale*. Ďalej nasledovala Tešmácka mokrad'. Tu sme videli *Lestes sponsa*, *Lestes virens*, *Chalcolestes viridis*, *Platycnemis pennipes* a *Sympetrum sanguineum*. Vážkarske stretnutie splnilo aj tento rok naše očakávania a oproti minulému roku nám vyšlo v sobotu aj veľmi pekné počasie, ktoré nám bolo odmenou. Dôležité bolo sa opäť stretnúť, vymeniť si informácie a skúsenosti vo vážkarskej komunite. Ďakujeme Slovenskej zoologickej spoločnosti za propagáciu stretnutia, Ekocentru Bylinka pod Lipkou za ubytovanie a výbornú farmársku stravu.

Milan Hrivňák & Zuzana Lehká¹

¹ študentka Fakulty ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
e-mail: akhelanazuz@gmail.com

* * *

SVS 2020 a iné pohromy

Vlajší pokusný prvý ročník vážkarskeho stretnutia zaznamenal dobrú odozvu a tak sme sa aj tento rok podujali pokračovať v načatej tradícii a sústrediť „zdravé jadro“ slovenských vážkarov na jedno miesto. Termín a lokality boli vybrané tak, aby sme mali šancu aj na významnejšie objavy: severozápad Slovenska v čase vrcholnej druhovej diverzity imág. Vzhľadom na známe rozšírenie vážok u nás a v blízkom zahraničí sme dúfali uvidieť tri druhy európskeho významu (*Leucorrhinia caudalis*, *L. pectoralis*, *Coenagrion ornatum*) a s troškou šťastia objaviť (staro)nového člena slovenskej odonatofauny *Cordulegaster boltonii*. Stretnutie sa tiež malo niesť v duchu prípravy Atlasu vážok SR ako vrcholného diela uzatvárajúceho jednu a otvárajúceho novú kapitolu slovenskej odonatológie.

Ešte počas Zoologických dní v Olomouci vyzeralo všetko nádejne. Plagátik udrel do oka, záujem prejavili prví účastníci aj prednášajúci. Na dobrej ceste bolo zabezpečenie ubytovania, programu, financií a potrebnej techniky, kde ako vždy prispeli spoluorganizátori – Štátna ochrana prírody SR (Správa CHKO Kysuce, Správa NP Malá Fatra) a Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV. Riaditeľstvo ŠOP SR dokonca prejavilo ochotu participovať na vydaní Atlasu vážok a po dlhých rokovaniach sme boli pred dokončením zmluvy o spolupráci na tomto diele.

Tým sa však dobré správy nadhlo skončili. Marec priniesol nielen novú vládu, ale aj výmenu vedenia ŠOP SR a informácie o dierach v jej rozpočte. Vidina financovania Atlasu sa tak odsunula na neurčito. V tesnom závесе sa cez Európu prehnala pandémia koronavírusu a čo to znamenalo, máme ešte všetci v čerstvej pamäti. Ani nie mesiac pred termínom sme si stále neboli konaním SVS istí. Áno či nie? Otázka visela vo vzduchu a bolo sa treba rozhodnúť. Nakoniec Úrad verejného zdravotníctva akcie tohto druhu povolil a my sme mohli prihlásených účastníkov s úľavou informovať o jeho súhlase. Síce s odretými ušami, ale do termínu sme stihli urobiť aj tričká. S obavami sme už sledovali len predpovede počasia, ktoré boli (podobne ako vlni) zlovestné.

V piatok 19. júna nakoniec do Varína dorazilo 10 neohrozených vážkarov zo 14 prihlásených. Za rozdielom boli dôvody bežné (práca) aj mimoriadne. Pohybovali sme sa na Kysuciach, kde sa presne v tom čase objavilo ohnisko nákazy a tak jeden zo záujemcov zostal v karanténe. Nám ostatným sa táto „radosťná udalosť“ našťastie vyhla a ďalšie straty sme už nezaznamenali.

Horšie to bolo s počasím. Okrem nás na severozápad Slovenska dorazila aj hlboká bráza nízkeho tlaku spojená s frontálnym rozhraním. Robiť odonatologický výskum v trojdňovom daždi je naozaj skúška charakteru... Neostalo nám iné, len prispôsobiť program realite, obmedziť počet lokalít a pohyb po nich s hojnými prídelmi vody zo všetkých strán prekladať návštevami miestnych suchých a vyhriatych pohostinských zariadení. Či to bola naozaj práve táto zložka programu, vďaka ktorej sa bojového ducha darilo až do konca držať na výške (ako tvrdia zlé jazyky), necháme bez komentára. Tak či onak, najmä medzi detskými účastníkmi sa stretla s úspechom a pochopením.

Dospeljší účastníci si vychutnávali aj večerný program s prezentáciami. V piatok večer to bolo oboznámenie sa s miestnymi reáliami (spoločenstvá vážok Kysúc, Šujského rašeliniska, základné informácie o hľadanom pásikavcovi obyčajnom), v sobotu informácie o monitoringu vážok a pripravovanom Atlase. Nasledovali diskusie v kuloároch a ako je dobrým zvykom, naťahovali sa do premenlivých hodín a iných stavových veličín hmoty.

Účastníci SVS 2020 na lokalite Raková – Zemanov (autor Dušan Šácha).

Počas SVS 2020 sa nám pošťastilo nazrieť do 8 lokalít. Zaznamenali sme 302 jedincov 20 druhov vážok a hoci väčšina z nich boli larvy alebo exúviá, na úplný koniec (v nedeľu na Šujskom rašelinisku) sme sa dočkali aj imág. Z cieľových druhov sme však mohli vidieť len šidielko ozdobné, ostatné tri nám zostali skryté.

Ako jeden zo záverov SVS 2020 sa jeho účastníci dohodli na zorganizovaní nasledujúceho ročníka vo dvoch termínoch, tzn. s alternatívou pre prípad zlého počasia. SVS 2021 by sa predbežne malo konať na prelome júna a júla na hranici medzi Spišom a Šarišom.

Podľa aktuálneho stavu vážkologických poznatkov je to *terra incognita* a cieľom bude nazbierať pár bodiek do budúceho Atlasu. Ako to však bude naozaj, ukáže až budúcnosť. Ostrieľaní vážkari si už teraz balia pršiplášte.

Dušan Šácha

Aqua Vita – Živá voda,

Spoločnosť pre spoznávanie a záchranu mokradí

e-mail: dusan.sacha@vazky.sk

Kam to spejeme? (alebo Honba za kariérou)

Na prípadoch z mojej praxe sa pokúsím opísať situácie, ktoré vo mne rezonujú z honby za bodmi, popularitou, titulmi, kariérou dodnes. Honba za bodmi z publikačnej činnosti dospela do štádia, keď už nielen kapitáni, predsedovia parlamentu, ministri ale aj radoví študenti, doktorandi, asistenti či vedátori vyššieho rangu siahajú po metóde opíš čo môžeš ak ti na to neprídu a publikuj. Začína to seminárnymi prácami, bakalárkami, projektovými manuálmi, diplomovkami a pokračuje v honbe za akademickým titulom a postavením vo vyššej vrstve vedátorov. Honba za peniazmi u mnohých spôsobuje, že nevytiahnu ani nohy z kancelárie a správu z terénneho výskumu urobia priamo od stola. Stačí im foto lokality.

Jedným z dôvodov napísania tejto úvahy boli texty a opisy k fotografiám na tabuliach na náučnom chodníku lokality, ktorú pravidelne navštevujem. Dnes ich vyrába každá obec, spolok či dobrovoľní aktivisti. Stačí sa uchádzať a získať grant a už to fičí. Otvorí internet a prvé čo padne do oka a podobá sa tomu čo máme na okolí je hneď na tabuli. Že sa to len podobá nikoho z donorov to nezaujíma, nikto to nepreveruje. Tak vám padne sánka pri pohľade na tabuľu náučného chodníka kde kunku ohnivobruchú (je v abecede vedecky napísaných druhov pred žltobruchou) nájdete na severe Slovenska ďaleko za hranicou jej prirodzeného areálu. Kvet stavikrvu obojživelného je tak podobný na kvet diablika močiarného bez okvetia, tak prečo by sme diablika nemohli mať aj my tu u nás na vodnej ploche rybníka. Že to čo poskakuje v kameňolome nie je skaliar pestrý, dávno stratený pre Slovensko ale skaliarik sivý nepresvedčíte ani redakčnú radu či miestnych tvorcov textu do knihy o prírodných hodnotách obce. V kapitole o prírode mesta Sabinova (a to už publikáciu Dejiny Sabinova písali titulovaní autori) sa dozviete, že typickým obyvateľom polí v okolí je je králik divý a syseľ poľný, v krovinách zasa slávik obyčajný a v intraviláne mesta plamienka driemavá. A tak sa

o tom čo tu máme učia deti s pani učiteľkou na vychádzke, čítajú v knihe o rodnej obci. Bludný kruh podvádzať či vzájomne sa klamať začína už tu bez kontroly, overenia, naštudovania aktuálnej literatúry či snahe dať si poradiť, spýtať sa niekoho vo veci znalého.

Pred rokmi sa mi dostala k posúdeniu diplomová práca na tému bocian biely. Autorka, mysliac si, že recenzent nepozná situáciu a nepôjde do detailov opísala hniezdenie a etológiu bociana. Nebolo by to nič zvláštne, ba naopak prínosné ak by aspoň zo slušnosti posedela pri hniezde, spoznala a pozorovala bociana bieleho i to ako také hniezdenie prebieha. Dopátrať sa k poznámkam zo života bocianov v literatúre nie je dnes nič náročné. Práca ma preto zaujala až na jeden malý detail a to, že diplomantka opísala hniezdenie hneď na siedmich hniezdach vedľa seba na lokalite, kde bociany sa ani v historických, nieto ešte v súčasných dobách nenachádzali, a to v meste Hnúšťa. Mala smolu. Situáciu s hniezdením tu dokonale poznám aj preto, že Hnúšťa mi bola dlho druhým domovom. Ako dopadla jej obhajoba netuším, fakulta ma už o výsledku obhajoby nekontaktovala.

Druhý prípad, ktorý ma v súvislosti s odbornosťou publikovaného materiálu zaskočil boli vysokoškolské učebné texty pod názvom Vtáky – príručka na poznávanie (vyd. Edičné stredisko FHPV PU Prešov rok 2002). Čiernobiela obrazová časť mi nápadne pripomínala ilustrácie Jána Dungela z knihy Františka Baláta (Klíč k určovaniu našich ptáku v prírode) a Aristída Mošanského z knihy O. Ferianca Stavovce Slovenska Vtáky I. a II. Nikde v príručke nenájdete súhlas ilustrátorov s autorizáciou ich kresieb, ba ani odkaz na autorov pri použitých nákresoch napriek tomu, že uvedené publikácie na kresby uvalili copyright. Ako výsmech uvedeným autorom vyznieva prehlásenie autorky v tiráži príručky o tom, že za odbornú stránku zodpovedá osobne. V centrálnom registri publikačnej činnosti pri posúdení autorstva je za menom autorky pri práci uvedených 100%...

A tak sa dočítate o tom ako vtáky delíme na užitočné a škodlivé, že vrabce sú škodlivé lebo pozerajú oblie, že myšiarka ušatá požiera myši, muchár ako hlavnú potravu konzumuje plody bazy a larvy hmyzu. Aj keď si ľudia mýlia belorítku s lastovičkou, vrabce podľa autorky prednostne hniezdia v hniezdach lastovičiek. Aby sa v príručke našlo niečo, čo bude vlastným dielom autorky existuje v závere tabuľka o prehľade avifauny Slovenska s príslušnosťou k charakteristickému biotopu. Tu sa dozvedáme, že *Turdus torquatus*, *Cygnus olor* a ani *Accipiter gentilis* už na Slovensku nehniezdia a naopak *Milvus milvus* a *Falco naumanni* hniezdia všade v predhoriach na celom Slovensku...

Posledným (zatiaľ) šokom pre mňa bol príspevok zaslaný na uverejnenie do zahraničného univerzitného zborníka. Dostal sa ku mne náhodou, keď recenzentka hľadala toho, kto by mohol na Slovensku vedieť niečo viac o lokalite opisovanej v príspevku. Príspevok má poukázať na úžasnú biodiverzitu Slovenského krasu na príklade malej lokality známej ako Ornitologický stacionár Drienovec. Určite poznáte ten pocit pri návale iných prác a vo vrchole hniezdnej sezóny ak máte posudzovať nejakú prácu. Termín tlačí a tak si len pre vlastné ukludnenie otvoríte v počítači ikonku s článkom. Prečítate nadpis a prvé riadky vás vtiahnu do problematiky a skončíte až kým to celé nedočítate. Občas, resp. často iba povzdychnete: „To snáď sa mi zdá, to nemôže byť pravda!“ Overujete si názov príspevku či čítate o tej lokalite, ktorú dôverne poznáte 20 rokov a zistíte, že uvedené súradnice sú asi jediné správne, čo tam v súvislosti s názvom existuje. Máte pocit, ako keby ste navštívili botanickú a zoologickú záhradu v jednom na ploche 7,7 ha. Od horského pásma po mŕtve ramená na nížine s kvitnúcim leknom bielym, leknicou žltou, carexové porasty, naturovské jelšiny, podmäčané lúky s troma druhmi vstavačov, ale aj porasty boľševníka a netýkavky. Vo výpočte výnimočných druhov nezaostáva ani opis fauny opisovaného územia ornitologického stacionára. Na otvorenej vodnej ploche 15 × 20 m sa tlačia lisky čierne, s potápkami čiernokrkými, kačicami, sliepočkami, kalužiačikmi, močiarnicami, kaňami. Vo vode sa pretŕča korytnačka močiarna, na xerotermej lúke zasa sága stepná, jasoň červenooký. Výnimočnosť lokality okrem iných druhov potvrdzuje krátkonôžka kitaibelova, jašterica múrová, živorodá i užovka stromová. Pozorovať tu môžete plcha lesného, ale aj plcha záhradného, jariabka hôrneho, myšiarku močiarnu, oba druhy ježov i jaskynného zástupcu *Isope mesoniscus graniger*. Ešte tak tá jaskyňa tu chýba. Význam každého typu biotopu, prítomnosť rastlinného či živočíšneho spoločenstva je podložený citáciou z 13 článkov zahraničných autorov a 17 domácich autorov, ako keby sme nemohli mať vo veci aj vlastný názor. Zoznam citovanej zahraničnej literatúry k napísaniu takého príspevku má potvrdiť znalosť autora o problematike. Citácie doktorandov a diplomatov, ktorí spracovali za tie roky výskyt jednotlivých skupín živočíšnych druhov na lokalite, ale aj prehľady okružkovaných vtákov každoročne spracované v správach z lokality a zverejnené na internetovej stránke chýbajú, až na jednu. Aj tá je z roku 2007.

A to už vás začne trápiť, kto si dovolil takúto znôšku údajov spísať dokopy. Redakcia zachovala anonymitu autorov, no indície v texte vás navedú na pôvodcu.

Vďaka zápisom v terénnom zázpisníku z lokality zistíte, že stacionár na jeden deň v dvoch po sebe idúcich rokoch navštívil dvakrát na jar (tak ako to opisuje v metodike článku) iba jeden a ten istý človek mimo kolektívu krúžkovateľov zo stacionára. Zhodou okolností je to osoba, ktorú v minulom roku univerzita ocenila za výnimočnú tvorivú publikačnú činnosť... Pod príspevkom však neskôr zistíte, že nie je podpísaná sama, ale autorský kolektív tvoria docenti („z úcty“?) a čuduj sa svete aj jeden nič netušiaci člen kolektívu zo stacionára, pracujúci na univerzite. Čo tam po tom, že pre redakciu bolo potrebné dodať prehlásenie o spoluautorstve s podpisom všetkých aktérov. Ktohovie v zahraničí ako sa kto u nás podpisuje... A sme pred dilemou. Ako to vezmú spoluautori, inak nadriadení pôvodkyne, celého článku (a o to viac, že sú rodinní príslušníci) to, že kolega – krúžkovateľ zo stacionára, sa voči takémuto postupu po prevalení kauzy ohradil nielen voči obsahovej stránke článku, ale aj spôsobu spoluautorstva.

No a sme na konci deja. Čo dodať? Ak sú vám niektoré uvedené momenty príliš dôverne známe vedzte, že som písal na základe konkrétnych pocitov o konkrétnych autoroch a o ich výplodoch, nie o vás. Snaha o publikovanie bude čoraz väčšia a čoraz viac bude takých ľudí, ktorí s problematikou, ktorú riešite, nemajú nič spoločné. Nevadí im, že získajú nekompletné, chybné dáta, hlavné je, že z nich vyprodukujú fenomenálny článok. Preto jediná rada je, píšete a publikujete svoje objavy hneď ako na nich prídete, lebo zajtra už o nich budete iba čítať z pera iných autorov. Svet sa mení.

Miroslav Fulín
e-mail: miro.fulin@gmail.com

* * *

Nová zoologická literatúra

Na knižnom trhu sa objavilo niekoľko nových publikácií, ktoré by pre mnohých z vás mohli byť zaujímavé.

MACEK, J.; ROLLER, L.; BENEŠ, K.; HOLÝ, K.; HOLUŠA, J. (2020): *Blanokřídli České a Slovenské republiky II. Širopasí*. Academia, Praha, 671 pp.

SLOVÁK, M.; STANKO, M. (2020): bibliografia prác slovenských (do r. 2015) a českých (do r. 1993) autorov o kliešťoch a kliešťami prenášaných pôvodcoch ochorení. *Entomofauna carpathica*, 2020, 32 (Supplementum 1): 1-733. (dostupné na internetovej stránke http://www.ses.entomology.sk/entomofaunacarpatica/pdf/prilohy/lovak_stanko_2020-suppl1ec.pdf)

* * *

Prihláška za členu
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa	
Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtyológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Členský príspevok vo výške 10,- Eur na 1 rok zaslite na účet SZS číslo IBAN: SK73 8330 0000 0022 0137 6337, BIC: FIOZSKBAXXX, FioBanka, a.s. Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
✉ kubovcik@tuzvo.sk

* * *

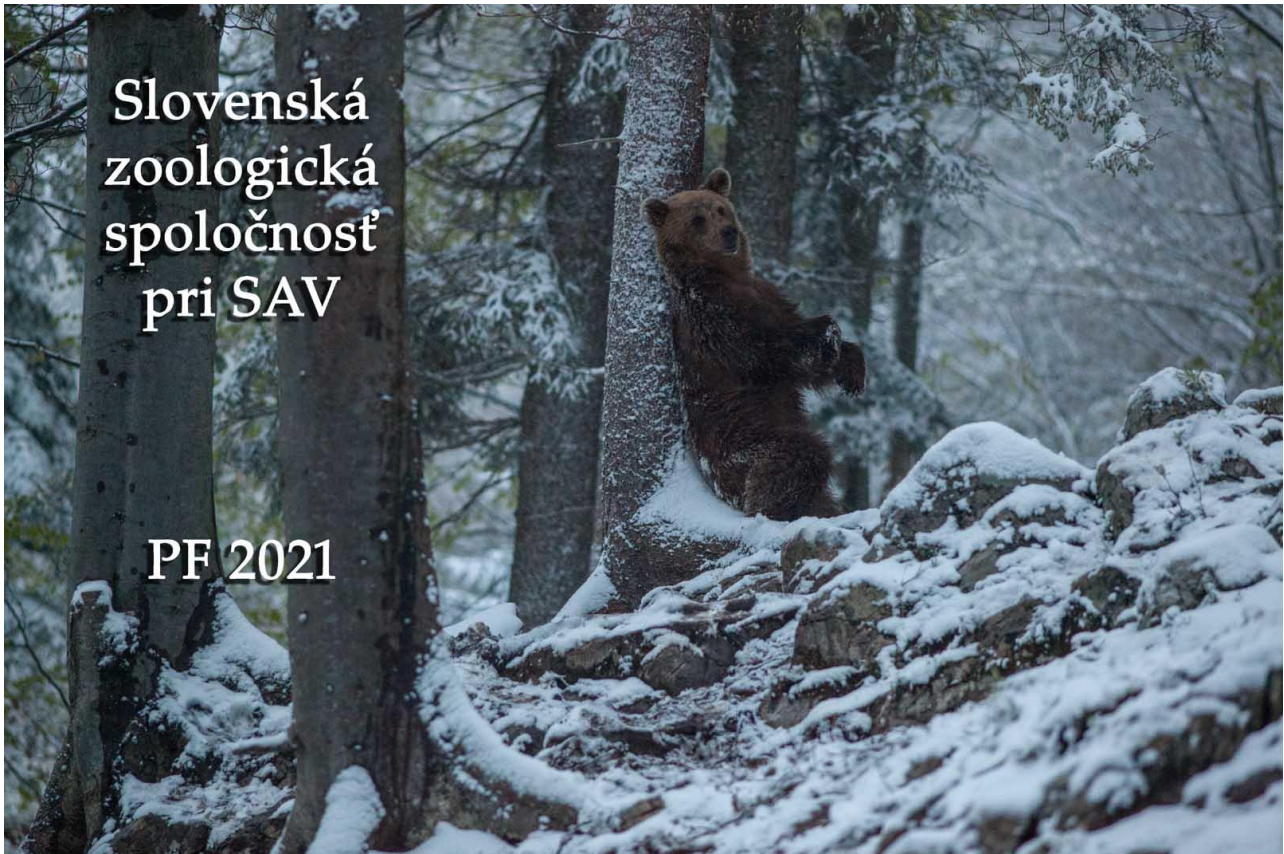
Prihláška za členu
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa	
Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtyológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Členský príspevok vo výške 10,- Eur na 1 rok zaslite na účet SZS číslo IBAN: SK73 8330 0000 0022 0137 6337, BIC: FIOZSKBAXXX, FioBanka, a.s. Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
✉ kubovcik@tuzvo.sk

* * *

(za poskytnutie tejto výnimočnej fotografie ďakujeme jej autorovi Jurajovi Žiakovi, www.wildlifephotobrothers.com)

Názov časopisu	Bulletin Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV ISSN 1339-178X
Ročník a číslo	ročník 9., číslo 3/2020 (prvé číslo vyšlo 16. marca 2012)
Vydáva	© Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV
Sídlo vydavateľa	Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave Mlynská dolina, Ilkovičova 6 842 15 Bratislava 4 – Karlová Ves
Redakcia	Vladimír Kubovčík , predseda redakčnej rady Fakulta ekológie a environmentalistiky Technická univerzita vo Zvolene T. G. Masaryka 2114/27 960 01 Zvolen tel.: 045-5206 605 e-mail: kubovcik@tuzvo.sk Michal Ambros , člen redakčnej rady, michal.ambros@sopsr.sk Ivan Baláž , člen redakčnej rady, ibalaz@msnet.ukf.sk Jakub Fedorčák , člen redakčnej rady, jakub.fedorcak@unipo.sk Peter Manko , člen redakčnej rady, peter.manko@unipo.sk Jozef Oboňa , člen redakčnej rady, jozef.obona@unipo.sk Ladislav Pekárik , člen redakčnej rady, ladislav.pekarik@savba.sk Slavomír Stašiov , člen redakčnej rady, stasiov@tuzvo.sk
Periodicita	občasník , vychádza podľa potreby a aktuálnej situácie v zoológii na Slovensku, cca 2 až 4-krát ročne
Dostupné na internetovej stránke	www.szs.sav.sk